

Skolbiblioteket förmedlar kunskap och idéer som är grundläggande för att delta i dagens informations- och kunskapssamhälle och ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande.¹

Forskning visar att skolbiblioteket kan utgöra en betydelsefull pedagogisk resurs som bidrar till elevers lärande. Några förutsättningar är särskilt viktiga för att skolbiblioteket ska kunna bidra till att utveckla exempelvis elevernas språkutveckling, läsförmåga och informationskompetens. Dessa är att det finns tillgång till skolbibliotekarie, att samverkan sker mellan skolbibliotekarie och lärare, samt att skolbiblioteket har legitimitet i skolan och stöd från skolledningen. Vidare behövs relevanta digitala och fysiska resurser samt att skolbibliotekets lokal är ändamålsenlig utifrån olika elevgruppers behov.²

¹ Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest 2006 s. 13

² Skolinspektionen 2018 s. 5

Innehåll

1	Styrdokument	5
1.1	Skollagen	5
1.2	Bibliotekslagen	5
1.3	Läroplan (Gy11) Övergripande mål och riktlinjer	5
1.4	IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek	6
1.5	UNESCO skolbiblioteksmanifest	6
1.6	Arboga kommuns biblioteksplan 2017-2019	6
1.7	Inspirerande livslångt lärande	6
2	Vasagymnasiets bibliotek	8
2.1	Mål för skolbiblioteket	8
3	Handlingsplan	9
3.1	År 1	9
3.2	År 2	9
3.3	År 3	9
3.4	Lässtimulerande aktiviteter	9
3.5	Allmänt	9
4	Källförteckning	10

1 Styrdokument

Skolbibliotekets uppdrag utformas utifrån skolans styrdokument samt planer och visioner. Dessa är Skollagen (2010:800) 2 kap 36§, Bibliotekslag (2013:801 4, 5 och 10§§), Läroplan Gy11, UNESCO/IFLA riktlinjer för skolbibliotek, Arboga kommuns biblioteksplan 2017-2019 och Vasagymnasiets pedagogiska vision.

1.1 Skollagen

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.³

1.2 Bibliotekslagen

- a. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.
- b. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på
 1. de nationella minoritetsspråken,
 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
 3. lättläst svenska.⁴

1.3 Läroplan (Gy11) Övergripande mål och riktlinjer

2.1 Kunskaper

Det är [...] skolans ansvar att varje elev [...]

- a. kan använda bibliotek och deras resurser,
- b. kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje,
- c. har förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor, [...]

2.6 Rektorns ansvar [att...]

- skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen och för att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens,⁵ [...]

³ Skollagen samt Bibliotekslagen 10§

⁴ Bibliotekslagen 4,5 §§

⁵ Skolverket 2011

1.4 IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek

”Ett skolbibliotek är verksamt inom en skola som ett undervisnings- och lärandecentrum som tillhandahåller ett aktivt undervisningsprogram som är införlivat i läroplanen med betoning på följande” färdigheter: resursbaserade, tankebaserade, kunskapsbaserade, läs- och litteracitet, personliga och sociala färdigheter samt färdigheter i lärandeförvaltning.⁶

1.5 UNESCO skolbiblioteksmanifest

Skolbiblioteket är en del i utbildningsväsendet. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunnigheten och förmågan att söka information.

Skolbibliotekets grundläggande uppgifter omfattar följande:

- a. Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.
- b. Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.
- c. Att erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.
- d. Att ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer.
- e. Att ge tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika idéer, erfarenheter och åsikter.
- f. Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.
- g. Att tillsammans med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans målsättning och främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.
- h. Att främja läsning.
- i. Att verka för att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan.⁷

1.6 Arboga kommuns biblioteksplan 2017-2019

I biblioteksplanen poängteras fyra målområden för kommunens skolbibliotek, nämligen; läsfrämjande, mångspråk, information och lärande samt medier.⁸

1.7 Inspirerande livslångt lärande

I Arboga kommuns strategiska plan 2019-2021 är trygghet, delaktighet, kreativitet och kompetens ledord för Arbogas förskolor, fritidshem och skolor. Alla barn och

⁶ IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek 2015, s 17

⁷ Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest 2006, s 14

⁸ Kungliga Biblioteket 2017

elever blir sedda och får uppmärksamhet. Arboga ska ligga i framkant både gällande kvalitet och arbetsmiljö.

Arbogas skolor inspirerar till nyfikenhet och lust att lära. Kompetenta lärare och ett bra ledarskap på alla nivåer bidrar till en god lärmiljö där eleverna utmanas, utvecklas och lyckas utifrån egna förutsättningar. Mötet, samspelet och dialogen mellan pedagog, barn, elev och föräldrar genomsyrar hela skoltiden.⁹

⁹ Arboga kommun 2019, s 13

2 Vasagymnasiets bibliotek

Skolbiblioteket ska stödja elevers lärande och utveckla deras förmåga att söka information och kritiskt granska och bedöma, för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor. Skolbiblioteket ska också stödja elevers läsning och läslust.

2.1 Mål för skolbiblioteket

- a. Biblioteket ska vara en naturlig del i skolans pedagogiska verksamhet.

Eleverna ska också kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska information och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett vetenskapligt sätt att tänka och arbeta.¹⁰

- b. Biblioteket ska stärka elevernas medie- och informationskunnighet.

Det är [...] skolans ansvar att varje elev [...]
-kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande.¹¹

- c. Biblioteket ska vara ett stöd för elevernas skolarbete och ge eleverna tillgång till relevanta fysiska och digitala resurser.

Det är [...] skolans ansvar att varje elev [...] kan använda sina kunskaper som redskap för att
- formulera, analysera och pröva antaganden och lösa problem,
- reflektera över sina erfarenheter och sitt eget sätt att lära,
- kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden, och
- lösa praktiska problem och arbetsuppgifter.¹²

- d. Biblioteket ska stödja elevers läsning och läslust.

Det är [...] skolans ansvar att varje elev [...]
-kan använda bibliotek och deras resurser
-kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje.¹³

- e. Elever med särskilda behov ska få tillgång till anpassade medier.

Alla som arbetar i skolan ska
-uppmärksamma och stödja elever som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd¹⁴

- f. Elever med annat modersmål och svenska som andraspråk ska få tillgång till litteratur på modersmål och anpassad litteratur på svenska.¹⁵

¹⁰ Gy 11, avsnitt 2.1

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Bibliotekslagen 5§

3 Handlingsplan

3.1 År 1

Bibliotekarien håller i **introducerande bibliotekskunskap** under första delen av höstterminen för alla elever som går första året. Den innehåller; genomgång av biblioteket, regler, lånekort, katalogen, introduktion av bibliotekswebben. Lektionen görs på svensklektion eller tillsammans med kontaktlärare. Tillsammans med svensklärare eller annan lärare i gymnasiegemensamma ämnen eller lärare i programgemensamma ämnen görs ett **pass med informationssökning/sökkritik** i samband med en självständig uppgift under vårterminen. Enkel rapportskrivning med källhantering ska ingå i detta. Det är viktigt att det blir genomfört i yrkesförberedande programmen. **Biblioteksintroduktion** ska också genomföras tillsammans med elever i introduktionsprogrammets grupper.

3.2 År 2

I samband med större självständigt arbete i ett programgemensamt ämne går bibliotekarien igenom **informationssökning/sökkritik, rapportskrivning och källhantering**. Under andra halvan av vårterminen genomförs ett första samtal kring **gymnasiearbetet** på högskoleförberedande program.

3.3 År 3

Direkt efter skolstarten startar förberedelsearbetet inför **gymnasiearbetet** med elever som går sitt tredje år. Alla klasser får allmän introduktion till gymnasiearbetet med planering av ämnesidéer. Mellan höstlovet och sportlovet får högskoleförberedande program genomgång med **fördjupad informationssökning och vetenskapligt förhållningssätt**. Aktiviteterna planeras tillsammans med handledarna. Eleverna kan *boka din bibliotekarie*. Yrkesprogrammets elever får en genomgång tillsammans med ansvarig handledare och stöd kring rapportskrivning.

3.4 Lässtimulerande aktiviteter

Lässtimulerande aktiviteter görs på eget initiativ eller tillsammans med lärare. Det omfattar allt från information om nyinköpt material, tematisk skyltning, författarbesök till aktiviteter tillsammans med elever och lärare.

3.5 Allmänt

- a. Vid läsårets start får all personal uppdaterad biblioteksintroduktion. Nyanställd personal och VFU-studenter får fördjupad introduktion före skolstart eller i samband med arbetsstart.
- b. *"Studiestuga i biblioteket"* är 60 minuter för elever som behöver arbeta extra. Bibliotekarien och specialpedagogen medverkar varje vecka och ger stöd i informationssökning, rapportskrivning och källhantering.

4 Källförteckning

Arboga kommun (2019). *Strategisk och ekonomisk plan 2019-2021*. Tillgänglig: <https://www.arboga.se/download/18.6d7d168a1683832dc694a423/1547461208215/Strategisk%20och%20ekonomisk%20plan%202019-2021.pdf> [hämtad 20190313]

IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek (2015). 2 rev. uppl. IFLA School Libraries Section Standing Committee. Tillgänglig: <https://wwwbiblioteksfor.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2017/01/iflas-riktlinjer-for-skolbibliotek2.pdf> [hämtad 20190328]

Kungliga biblioteket (2017). *Biblioteksplaner*. Tillgänglig: <https://biblioteksstatistik.blogg.kb.se/uppdrag-planer/> [hämtad 20190313]

SFS 2013:801. *Bibliotekslag*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet

Skolinspektionen (2019). *Skolbiblioteket som pedagogisk resurs*. Tillgänglig: <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2018/skolbibliotek/skolbiblioteket-som-pedagogisk-resurs-skolinspektionen-2018.pdf> [hämtad 20190820]

Skolverket (2011). *Läroplan för gymnasieskolan 2011 (Gy11)*. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gy11-for-gymnasieskolan> [hämtad 20190313]

Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest (2006). Svenska unescorådet. Tillgänglig: <http://u4614432.fsdata.se/wp-content/uploads/2013/09/Unescos-folkbiblioteks-och-skolbiblioteksmanifest.pdf> [hämtad 20190313]